

# Razvoj ekološkog turizma na otoku Hvaru

---

**Buqaj, Marija**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2018**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:413800>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-02-22**



*Repository / Repozitorij:*

[Digital repository of the Libertas International University](#)



**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE  
ZAGREB**

**MARIJA BUQAJ**

**ZAVRŠNI RAD**

**RAZVOJ EKOLOŠKOG TURIZMA NA OTOKU HVARU**

**ZAGREB, listopad, 2018.g.**

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE**

**ZAGREB**

**PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ**

**Turistički i hotelski menadžment**

**Završni rad**

**RAZVOJ EKOLOŠKOG TURIZMA NA OTOKU HVARU**

**KANDIDAT: MARIJA BUQAJ**

**KOLEGIJ: EKOLOGIJA U TURIZMU**

**MENTOR: mr.sc.MAHIRA TANKOVIĆ**

**ZAGREB, listopad, 2018.g.**

## ZAHVALA

Veliku zahvalu, u prvom redu, dugujem mentorici Mahiri Tanković za znanje koje mi je prenijela tijekom studija i za savjete koji su mi pomogli kod izrade ovog završenog rada. Zahvaljujem se svojim sestrama što su bile moja podrška i pomoć za vrijeme studija. Posebnu zahvalnost i najveću zaslugu iskazujem svojim roditeljima koji su me uvijek bezuvjetno podržavali i upućivali na pravi put i bez njih sve ovo što sam postigla ne bi bilo moguće.

Veliko hvala svima!

## SADRŽAJ

<b>1. UVOD.....</b>	<b>1</b>
1.1. Predmet i cilj rada .....	2
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	2
1.3. Sadržaj i struktura.....	2
<b>2. EKO TURIZAM .....</b>	<b>3</b>
2.1. Povijesni pregled .....	3
2.2. Pojmovno određivanje ekoturizma.....	4
2.3. Ekoturizam kao sastavnica održivog turizma.....	6
2.4. Ekoturist .....	6
<b>3. OTOK HVAR.....</b>	<b>8</b>
3.1. Geografski položaj .....	8
3.2. Flora i fauna na otoku Hvaru.....	8
3.3. Klima.....	9
3.4. Kulturno-povijesni spomenici .....	11
3.4.1. Arsenal.....	12
3.4.2. Tvrđava Fortica.....	13
3.4.3. Starogradsko polje,Stari Grad.....	14
3.4.4. Samostan sv. Ivana Krstitelja i sv. Antuna Opata u Hvaru .....	14
3.4.5. Trg Škor,Stari Grad .....	15
3.4.6. Tvrđalj Petra Hektorovića .....	15
<b>4. EKOTURIZAM U HRVATSKOJ .....</b>	<b>17</b>
4.1. Eko turizam na otoku Hvaru .....	20
4.2. „Eko-etno“ sela na otoku Hvaru.....	24
4.3. „Eko-etno selo Velo Grablje .....	25
4.4. Festivali na otoku hvaru .....	26
4.4.1. Festival Lavande.....	26
4.4.2. Etno Hvar festival.....	27
<b>5. STRATEGIJE RAZVOJA GRADA HVARA.....</b>	<b>28</b>
5.1. Održivi razvoj turizma u gradu hvaru .....	28
5.2. Prijedlog razvoja turizma u gradu Hvaru .....	30
<b>6. ZAKLJUČAK .....</b>	<b>32</b>
<b>7. LITERATURA.....</b>	<b>33</b>

<b>8. POPIS SLIKA I TABLICA .....</b>	<b>36</b>
<b>9. PRILOZI.....</b>	<b>36</b>

## UVOD

Velika potražnja za očuvanim prirodnim područjima, koji svojim karakteristikama zadovoljavaju aktivnu rekreaciju, u nekim zemljama su doveli do toga da je sačuvan autohtoni karakter i prostorni okvir za odmor i rekreaciju.

U Hrvatskoj je izražen masovni turizam, pa je briga o okolišu posebno bitna. Potencijal ekoturizma u Hrvatskoj je velik zbog raznih atraktivnosti i očuvanih prirodnih resursa i raspoloživosti, no ipak je nedovoljno razvijen.

Ekološki turizam predstavlja odgovorno putovanje u prirodna područja kojim se čuva okoliš i unapređuje blagostanje lokalnog stanovništva. Eko turisti ne razmišljaju samo o tome da za uloženi novac dobiju što više, već žele što manje utjecati na područje koje su odlučili posjetiti, pritom pazeći da i lokalna zajednica zauzvrat dobije prihod koji joj osigurava egzistenciju.

Grad Hvar je već izgrađeni turistički brend i poznato turističko odredište unutar okvira Republike Hrvatske. Otok Hvar slovi za jedan od najljepših otoka svijeta te je poznat po svom ljekovitom bilju (lavandi), najvećem broju sunčanih dana u godini, prekrasnim plažama, bogatoj gastronomskoj ponudi te nudi brojne sadržaje sportskog, kulturnog i gospodarskog karaktera. Dokazano je da je turizam najveći pokretač gospodarskog razvoja, pa je snaga Hvara u stanovnicima koji uz bavljenje turizmom njeguju staru tradiciju maslinarstva, ribolova ali također stječu nova znanja te prate suvremene tehnološke trendove.

## **1.1. Predmet i cilj rada**

Masovni turizam još uvijek prevladava u Hrvatskoj. Ovim radom obrađuje se tema ekoturizma te njegova korist i ciljevi. Cilj ovog rada je dokazati da razvoj seoskog turizma utječe na ravnomjerni regionalni razvoj, samozapošljavanje i motiviranje mladih za ostanak na selu.

## **1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja**

U ovom završnom radu koristile su se metode analize, klasifikacije te metoda kompilacije. Rad se temelji na prikupljenim podacima i analizi sekundarnih izvora podataka. Sekundarni podaci dostupni su u stručnoj literaturi te su korištene internetske stranice i časopisi vezani za temu ekoturizma.

## **1.3. Sadržaj i struktura**

Završni rad se sastoji od četiri povezanih dijelova. Rad započinje definiranjem pojma ekoturizma (povijesni pregled, pojmovno određivanje ekoturizma, ekoturizam kao sastavnica održivog turizma, ekoturist, zeleni marketing, ekoturizam u Hrvatskoj i SWOT analiza hrvatskog ekoturizma). Drugo poglavlje se bavi osnovnim karakteristikama otoka Hvara kao što su flora i fauna te analiza okruženja otoka i grada Hvara.

Treće poglavlje obuhvaća temu „Eko-etno“sela. Analizira se program poticanja obnove eko-etno sela te eko sela na otoku Hvaru. Navedena su dva glavna festivala na otoku Hvaru koja su povezana s ekoturizmom. U zadnjem poglavlju nalazi se zaključak. Na kraju je popis i izvori korištene literature.



## 2. EKO TURIZAM

### 2.1. Povijesni pregled

Strah čovjeka od netaknute prirode stari je fenomen, ma koliko da su ljudi sami sebe smatrali dijelom prirode te se nisu izlagali opasnosti i strahovima mora i planina. Promjena je započela u 18.st. Širenje ideje“povratka prirodi“ u vezi je s daljnjim razvitkom društva. S jedne strane, prirodne znanosti su pomogle u razvijanju dotad neshvatljivih, a time i opasnih događanja u prirodi. S druge strane, mladi su ljudi društveni i ekonomski razvitat,koji je vodio k racionalnom življenju,doživljavali kao ograničavajući faktor.<sup>1</sup>

Prvo spominjanje veže se uz 1965. Godinu (Hetzer.,W.) koji je u svom članku „Environment, tourism, culture“ postavio četiri temeljna stupa odgovornog turizma:

- 1.Minimiziranje utjecaja na okoliš
- 2.Uvažavanje kulture domaćina
- 3.Maksimaliziranje koristi za lokalnu zajednicu
- 4.Maksimaliziranje zadovoljstva turista

Prema Halleru, samo je u planinama istinski, prirodni život. Ovaj je moralni apel doveo do toga da se boravci u Alpama postali dio studijskih putovanja mladih ljudi, kao što su to nekad bili boravci u kulturnim središtima Francuske i Italije.

Izgradnja infrastrukture za željeznički, cestovni i kasnije zračni promet dodatno su doprinijeli da se ovo proračanstvo u velikoj mjeri obistini. S jedne strane, i najudaljenija su područja postala dostupna, s druge strane putovanja u odabrane centre u masovni fenomen. Zahvaljujući najnovijem razvitku rada,slobodnog vremena i stanovanja,ljudi su pruženi motivi i sredstva za razvoj u prirodnim prostorima.

---

<sup>1</sup> Muller H.,Turizam i ekologija,MASMEDIA,Zagreb,2004,str.18.

Industrijska proizvodnja izaziva opći rast i razvoj drugih gospodarskih i društvenih djelatnosti, a komulativni razvoj društva i pojedinaca uvjetuje sve veće raspolaganje financijskim sredstvima i slobodnim vremenom. Kao pojava drugih pojava, turizam je, prema uzrocima i mjestu svog postanka te prema svojoj biti, izrazito urbani fenomen

## 2.2. Pojmovno određivanje ekoturizma

Postoje brojne definicije ekoturizma, a jednu od definicija je dao meksički arhitekt Caballos-Lascaurin 1987: „Putovanje u relativno netaknutu i nezagađenu prirodu sa specifičnim ciljevima kao što su učenje, uživanje i divljenje okolišu, biljkama i životinjama kao i prošlom i postojećem kulturnom određenog područja.

Pojava e

kturizma veže se uz tri temeljna utjecaja iz turističkog makrookruženja: <sup>2</sup>

<sup>3</sup>1. Nastao je kao reakcija na negativni utjecaj masovnog turizma<sup>4</sup>

2. Nastao je potaknut porastom potražnje za atrakcijama temeljnim na prirodi i očuvanom okolišu

3. Izravna je posljedica sveopćeg prihvaćanja načela održivosti i pokreta za očuvanje okoliša

### **Pet je načela razvoja ekoturizma:**

**Jedno** od načela je minimiziranje negativnih utjecaja na prirodu, kulturu.

**Drugo** načelo je obrazovanje turista o važnosti zaštite okoliša,

**treće** je naglašavanje važnosti odgovornog poslovanja, koje se provodi u suradnji s lokalnom

---

<sup>2</sup> Jadrešić V.; Janusovo lice turizma, Plejada, Zagreb, 2010, str. 22.

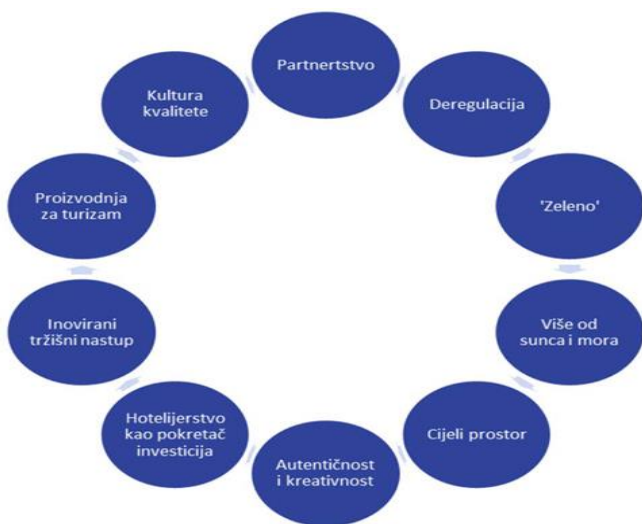
<sup>3</sup> Muller H., Turizam i ekologija, MASMEDIA, Zagreb, 2004, str. 38.-40.

<sup>4</sup> Buble M., Osnove menadžmenta, 2006, str. 20

vlašću i sa stanovništvom radi zadovoljavanja lokalnih potreba i stvaranja koristi od zaštite okoliša.

**Zadnja dva načela** koja su jednako važna su težnja da razvoj turizma ne prolazi društvene i prirodne granice prihvatljivih promjena te težnja za maksimiziranjem ekonomske koristi za receptivna područja, a naročito za stanovništvo koje živi u prirodnim i zaštićenim područjima.

Slika 1. Razvojna načela hrvatskog turizma do 2020. godine



Izvor: web stranica-načela.jpg

Prema navedenim načelima možemo zaključiti da je ekoturizam, turizam temeljen na prirodi ekološki osviještenih dionika i upravljan po principima održivosti. Glavni ciljevi ekoturizma trebali bi biti kako privući turiste u prirodna okruženja koja su jedinstvena, da se organizira s ciljem očuvanja prirode kroz edukaciju te da osigurava zapošljavanje i pruži poduzetničke prilike lokalnom stanovništvu.

### 2.3. Ekoturizam kao sastavnica održivog turizma

Održivi turizam se može definirati kao turizam koji u potpunosti uzima u obzir trenutne i buduće gospodarske, društvene i ekološke učinke, brine o potrebama posjetitelja, sektora i destinacije.

Termin se primjenjuje na sve oblike turizma i odnosi se na sve okolišne, gospodarske, društvene i kulturne aspekte razvoja turizma, te postoji kao trend zbog sve veće iskorištenosti, pa i zlouporabe prirodnih resursa.

### 2.4. Ekoturist

Odgovorni turist je novi tip putnika koji želi doživjeti nova iskustva aktivnim sudjelovanjem u načinu života mjesta koje posjećuje. Dvije su vrste koje se rabe u raznoj literaturi:

„Hard“ (tvrđi, strogi) ekoturizam

„Soft“ (meki, laki) ekoturizam

**Strogi ekoturisti** imaju izražen interes za temeljni motiv putovanja i vrlo su često eksperti u pojedinim područjima. Cilj im je dodir s prirodom, počinje oni žele pomoć u očuvanju prirode i to kroz čišćenje od otpada ili brigom za ugrožene životinje. Sudjeluje mali broj visoko motiviranih sudionika, oni odlaze na duža putovanja i fizički su aktivni.

**Konvencionalni (meki) ekoturisti** ne razlikuju se puno od uobičajenih turista motiviranih prirodnim atrakcijama. Razlika je u tome što žele doživjeti atrakcije na poseban način. Riječ je o kratkotrajnim putovanjima u velikim grupama čiji su sudionici fizički pasivni, zadovoljni su s onim što vide i očekuju visoku kvalitetu smještaja i usluga.

Suvremeni turisti su u današnje vrijeme postali sve zahtjevniji, turisti traže puno više te traže aktivan odmor. Zbog svih zahtjeva nastao je ekološki turizam. Ekološki turizam je specifična vrta turizma koja se razvijala kako u svijetu tako i u Hrvatskoj u zaštićenim područjima. Ekoturisti pokušavaju smanjiti otpad te smatraju sebe odgovornim za zaštitu prirodnih resursa.

Bitno je naglasiti da ekoturisti troše više novčanih sredstava, nego obični turisti a to je odlično za povećanje prihoda od turizma u Hrvatskoj.

**Karakteristike „novih“ turista su:**

**Zanimanje:** prosječan ekoturist dolazi iz redova profesionalca menadžera, studenata

**Obrazovanje:** U prosjeku su obrazovaniji, u SAD-u 75% ekoturista imaju diplomu visokih škola ili fakulteta.

**Spol:** U većem postotku su žene i to poglavito unutar mlađe populacije. Muškarci su ravnomjerno raspoređeni među mlađom i starijom populacijom.

**Dob:** Mlađi turisti pripadaju u skupinu „hard“ ekoturista i putuju povremeno, stariji putuju češće, puno su iskusniji i češće poduzimaju „soft“ ekoturistička putovanja.

**Smještaj:** Ekoturisti radije biraju rustikalnije, intimnije i manje objekte.

**Duljina putovanja:** Ovisi o udaljenosti destinacije i aktivnostima u destinaciji. Što je destinacija udaljenija, a aktivnosti intenzivnije, to je putovanje duže.

**Potrošnja i aktivnosti u destinaciji:** Ekoturisti u prosjeku troše više od uobičajenih turista a najviše troše na aktivnosti: jahanje, planinarenje, alpinizam. Nisu osjetljivi na cijenu, ali su vrlo osjetljivi na odnos vrijednosti za novac.

**Zadovoljstvo doživljajem:** Najveće zadovoljstvo putovanjem proizlazi iz onih doživljaja povezanih s učenjem, upoznavanje kulture te vođenim turama i interpretacijom okoliša.

**Motiv putovanja:** kod mlađih ekoturista je uzbuđenje, a kod starijih interes za okoliš i prirodno druženje. Kod ekoturista srednjih godina glavni je motiv bijeg od stresa i svakodnevnice.

## **3. OTOK HVAR**

### **3.1. Geografski položaj**

Hvar je najduži jadranski otok sa 68 km. Drugi je srednjodalmatinski, a četvrti jadranski otok. Grad Hvar zauzima zapadni dio otoka Hvara te spada u otočnu mikroregiju u sklopu Splitsko-dalmatinske županije. Prostornu cjelinu „Otok Hvar“ uz grad Hvar još čine općine Jelsa te grad Stari grad.

Južno od grada Hvara smješteni su pakleni otoci što doprinosi sigurnosti luke grada Hvara i čini je zanimljivom i sigurnom nautičkim centrom. Prednosti položaja su atraktivnost otoka što čini idealne uvjete za turizam. Čisto more koje obiluje ribom te osunčane otočke padine idealne su za uzgoj vinove loze, masline te smokava.<sup>5</sup>

### **3.2. Flora i fauna na otoku Hvaru**

Zahvaljujući geografskom položaju te povoljnim klimatskim uvjetima otok Hvar je iznimno bogat bujnom suptropskom vegetacijom. Ističu se lovor, ružmarin, lavanda i mnoge druge aromatične biljke. Biljni i životinjski svijet imaju veliki utjecaj u formiranju ponude. Brojne biljne vrste uvelike pridonose formiranju fizionomije krajolika. Netaknuta priroda, raznovrsni biljni svijet i bogatstvo biljnih vrsta čine da se čovjek osjeća ugodno i pružaju priliku za zdravijim načinom života, a upravo je ono što ponudu seoskog turizma čini atraktivnim.

Velike površine otoka Hvara pokrivene su šumama koje po tipu pripadaju u Mediteransku regiju, a zastupljene su s dvije zone a tu su stenomediteranske šume alepskog bora i šume gluhače te euromediteranske zimzelene šume crnike, mediteranske šume dalmatinskog crnobora i kulture alepskog bora.

Hvarsko polje površina je travnjačke vegetacije. Travnjaci razvili su se antropogeno, kao posljedica izravnih ili posrednih utjecaja čovjeka. U florističkom, ekološkom i

---

<sup>5</sup> <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hvar>

biljnogeografskom pogledu značajan su tip ekosustava. Industrija turizma i slobodnog vremena na floru i faunu djeluje, s jedne strane, izgradnjom infrastrukture, a s druge strane aktivnostima specifičnim za turizam i slobodno vrijeme.

### 3.3. Klima

Otok Hvar pripada tipu umjereno tople kišne klime sa suhim ljetima, a po glavnoj poljodjelskoj kulturi i klima masline. Osnovne značajke ove klime vruća, tj. topla i suha ljeta te blage i kišovite zime s povremenim vrlo hladnim i neugodnim razdobljima. Suptropske anticiklone uzrokuju vedrine i jaku insolaciju. Zbog posljedica meridionalne migracije pojasa zonalnih zapadnih vjetrova i suptropskih anticiklona godišnja količina padalina je znatna.

Otok Hvar poznat je po visokoj insolaciji, odnosno velikom broju sunčanih sati. Na otoku Hvaru, **prosjeck sunčanih sati u godini iznosi 2726 sati godišnje.**<sup>6</sup>

Prosječna godišnja temperatura zraka karakteristična za klimu otoka Hvara leži iznad 20 °C, a srpanj i kolovoz su najtopliji mjeseci: u srpnju je srednja temperatura zraka u prosjeku 23,4°C, a u kolovozu je 23,2°C.<sup>7</sup>

Najugodniju i najblažu klimu ima naselje Hvar koji leži u zaljevu otvorenom prema zapadu, a zaštićenom povišenim terenima sa sjevera i juga. Godišnji hod temperature i padalina u inverznom su odnosu. U toplom dijelu godine je maksimum temperature i minimum padaline, dok je u hladnom dijelu godine obrnuto.

Spomenuta situacija ima veliko značenje za život ljudi, pošto se razdoblje godine s minimalnim količinama padalina podudara s povećanim zahtjevima stanovništva za vodom što je posljedica velikog broja turista koji borave u primorskim dijelovima Hrvatske, ljeti i većih potreba za navodnjavanjem poljoprivrednih kultura.

---

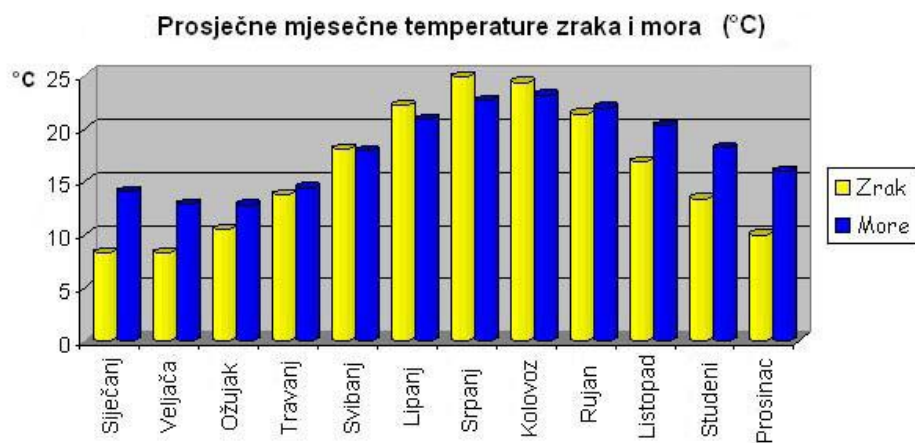
<sup>6</sup> <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hvar>

<sup>7</sup> <http://www.orvas-hotels.com/hr/places/hvar-island/clima.html>

Sušno razdoblje ljeti utječe na pojavnost i učestalost požara a ima i veliki utjecaj na prinose.

Zimi puše najjači sjeveroistočnjak «bura», a u proljeće i jesen najčešći je jugoistočnjak «jugo», dok ljeti s mora puše blagi i ugodni sjeverozapadnjak «maestral» koji znatno rashlađuje zagrijano kopno.

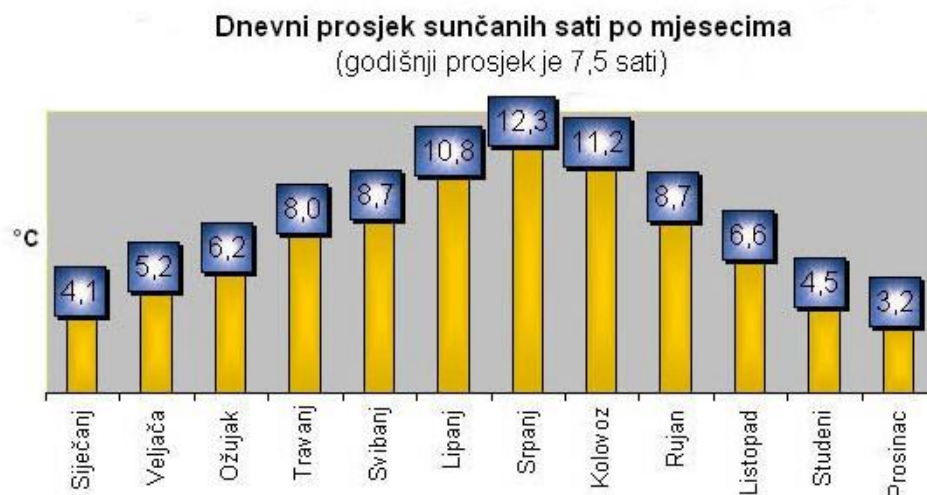
Slika 2. Prosječne mjesečne temperature zraka i mora



Izvor: web stranica- prosječne temperature mora i zraka



Slika 3. Dnevni prosjek sunčanih sati po mjesecima



Izvor: web stranica- prosjek sunčanih sati po mjesecima

### 3.4. Kulturno-povijesni spomenici

Otok Hvar pravi je jadranski dragulj i jedna od najtoplijih europskih ljetnih destinacija. Ima mnoge značajke koje će vam oduzeti dah, a to je očuvana priroda i ljepote. Hvar se često naziva otokom UNECCO-a. Sve većim rastom broja turista u svijetu dolazi do povećanja razlike u stupnju obrazovanja između turista. To uzrokuje pojavu motivacije za zadovoljavanje kulturnih potreba tijekom odmora. Posljedica toga je uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu destinacija. Baština rijetko može biti glavni privlačni faktor destinacije, ali može uvelike poboljšati ukupnu atraktivnost nekog mjesta.

U kulturno-povijesne spomenike ubrajaju se svi arhitektonski oblici baštine, od pojedinih objekata do spomeničkih cjelina. Od spomeničkih cjelina u Hvaru može se izdvojiti stari dio grada opasan zidinama Groda. Od fortifikacijskih objekata najznačajnija je tvrđava Španjola ili Fortica (oba imena se koriste unutar lokalne zajednice) koja nadgleda grad Hvar te je ujedno početna i završna točka gradskih zidina. Uz Španjolu tu je i tvrđava Venjeranda koja danas služi

kao ljetno kino, disco klub i meteorološka stanica. Tvrđave Baterija i Napoleon nisu upotrijebljene u turističke svrhe.

Hvar ima velik broj sakralnih objekata, od kojih je najpoznatija katedrala svetog Stjepana, franjevački samostan te benediktinski samostan u staroj jezgri grada. Ostali sakralni objekti ne koriste se u turističke svrhe. Profani objekti nastali tijekom povijesti u velikom dijelu upotrebljavaju se za turističke svrhe.<sup>8</sup>

### **3.4.1. Arsenal**

Arsenal je zasigurno jedna od najvažnijih javnih građevina u gradu Hvaru. Sagrađen je u razdoblju između 1292. i 1331. godine jer se tada spominje u Hvarskom statutu kao gotova građevina. Arsenal iz 13. stoljeća gradi hvarska komuna, pregrađen je u 14. stoljeću, a kako s vremenom propada, u 16. stoljeću gradi se novi na istom mjestu. Nažalost, tek što je završen, 1571. godine spalili su ga Turci. Arsenal se počeo obnavljati nakon te katastrofe, no završen je tek u vrijeme kneza Semitecola 1611. godine kada poprima današnji izgled. Uz sjevernu stranu Arsenala 1612. godine dograđen je magazin Fontika gdje se čuvalo žito, te velika terasa nad njim, tzv. Belvedere, iz koje se ulazilo u kazalište na drugom katu Arsenala. Arsenal je bio važno mjesto koje je služilo za popravak i opskrbu hranom i priborom mletačkih ratnih galija, čuvanje vesla, biškota, jedara, konopaca. U njemu su se pod krovom čuvale galije pa i čuvena hvarska galija od koje je sačuvan kljun (polena) poznata kao „Zmaj od Lepanta”

---

<sup>8</sup> <https://www.otok-hvar.hr/povijest-i-kultura>

### 3.4.2. Tvrđava Fortica

Na brdu visine oko stotinjak metara uzdiže se gradska tvrđava. Hvarani je tradicionalno zovu Fortica (od talijanski fortezza = utvrda). Fortica s gradskim zidinama predstavljala je nekoć središnju obrambenu utvrda grada Hvara, stoljetnu zaštitnicu grada i luke. O tome najbolje svjedoči stari općinski grb Hvara na kojem je, pored nebeskog zaštitnika sv. Stjepana, Pape i mučenika, prikazana i tvrđava. Danas, pak, tvrđava je simbol jedne iznimno značajne i burne povijesti ovog grada, a vrlo dobra sačuvanost, tlocrtna razvedenost, te izvrstan i slikovit položaj svrstavaju je u jednu od najljepših gradskih utvrda na području hrvatske obale. Sredinom 16. stoljeća, točnije 1551. g., bila je uglavnom dovršena, o čemu svjedoče mletački državni grb, grbovi tadašnjih hvarskih načelnika i godina uklesana nad glavnim južnim vratima.

Tvrđava je spasila sve Hvarane za vrijeme napada Turaka, ali u drugoj polovici 19. stoljeća grad Hvar je izgubio vojni značaj i mještani su počeli vjerovati da po njoj noću „vile plešu kolo“ Srećom, s novom turističkom vizijom Hvara, Fortica je 1971. g. obnovljena i adaptirana u ekskluzivan ugostiteljski objekt. Moćna zaštitnica Hvara, s koje su nekoć grmjeli topovi, postala je tako utočište pjesme, zabave i sanjarenja.

Slika 4. Tvrđava Fortica



Izvor: <http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9><sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> <http://www.otok-hvar.com/hr/tvrđava-fortica>

### **3.4.3. Starogradsko polje, Stari Grad**

Starogradsko polje na otoku Hvaru upisano je na UNESCO-v popis svjetske baštine u srpnju 2008. godine, a predstavlja najbolje sačuvani antički grčki krajolik na Sredozemlju u kontinuiranom korištenju s istim početnim kulturama uglavnom grožđem i maslinama.

Središnje područje otoka zauzimaju velike ravnice starogradskog polja. Ravnica je ustvari kulturološki krajolik, nastao kroz tisuće godina ljudskog rada. Starogradsko polje obiluje arheološkim nalazištima - registrirano je njih gotovo 120. Jedno od značajnijih nalazišta je grčka kula na položaju Maslinovik, na sjevernom dijelu polja. Osim arheološkom, Starogradsko polje obiluje i graditeljskom baštinom. Uz putove i suhozidove, karakteristične su male kamene kućice, trimi i teze, kao i brojne poljske kapelice i crkvice. Među najstarijima su one sv. Kuzme i Damjana i sv. Jelene iz 15. stoljeća.<sup>10</sup>

### **3.4.4. Samostan sv. Ivana Krstitelja i sv. Antuna Opata u Hvaru**

Zbog svoje jedinstvene tradicije izrade čipke od niti agave benediktanski samostani postali su poznati širom svijeta. Vještina izrade čipke prenosila se s generacije na generaciju unutar samostana, a 2009. godine uvrštena je na UNESCO-v popis nematerijalne kulturne baštine. Zanimljivo je spomenuti da su hvarsku čipku na poklon dobili papa Ivan Pavao II. i papa Franjo, a papi Benediktu XVI. darovan je papinski grb ispleten od niti agave.

Samostan benediktinki u Hvaru osnovan je 1664. godine, po želji hvarske komune, na ostavštini hvarskog pjesnika Hanibala Lucića. Hvarski samostan najmlađi je među 8 postojećih ženskih samostana diljem naše obale, no diči se izuzetno dragocjenom kulturnom 350 godina benediktinskog samostana u Hvaru i sakralnom baštinom. U njegovu sklopu je i muzej „Hanibal Lucić“ osnovan 1986. godine, čija se postava sastoji od probranih crkvenih umjetnina i predmeta.<sup>11</sup>

---

<sup>10</sup> [https://hr.wikipedia.org/wiki/Starogradsko\\_polje](https://hr.wikipedia.org/wiki/Starogradsko_polje)

<sup>11</sup> [https://hr.wikipedia.org/wiki/Samostan\\_sv.\\_Ivana\\_Krstitelja\\_i\\_sv.\\_Antuna\\_Opata\\_u\\_Hvaru](https://hr.wikipedia.org/wiki/Samostan_sv._Ivana_Krstitelja_i_sv._Antuna_Opata_u_Hvaru)

### 3.4.5. Trg Škor, Stari Grad

Škor je mali barokni trg u istočnom dijelu Starog Grada. Ime je dobio po škveru tj. brodogradilištu koje se ovdje nalazilo do 17./18. st. kada je oblikovan i trg ispred kojeg je bilo more do nasipavanja starigradske obale u 19. st. Ovdje živi mitska Dalmacija: zakrivljeni prostor zatvoren je radničkim kućama s luminarima (krovnim prozorima). Iako su stilska obilježja skromna, trg se odlikuje slikovitošću, čemu pridonose akcenti tamnozeleno stolarije i malih, ali intenzivnih hortikulturnih naglasaka. Popločenje trga je recentno, izvedeno poliranim kamenom u suvremenom dizajnu.<sup>12</sup>

### 3.4.6. Tvrđalj Petra Hektorovića

Tvrđalj Petra Hektorovića pruža mnoge predivne vidike, a s ribnjakom i golubinjakom iznad, najpoznatija je građevina u Starom Gradu. Petar Hektorović je bio poznati renesansni pjesnik koji je gradio tu nevjerojatnu strukturu tijekom cijelog svog života te je ona za njega imala jednaku važnost kao i njegov književni rad.

U ovom dvorcu nastala je njegova ideja o mikrokozmosu-malom, zatvorenom svijetu gdje su sva božanska stvorenja-ribe, biljke te ljudi pronašli prostor za život. Nastao je nasipavanjem mora, a u njega se ulazilo pokretnim mostom. U samom središtu Tvrđalja Hektorović je dao izgraditi romanički perivoj s ribnjakom. Tvrđalj se također smatra nekom vrstom kamene knjige jer je Hektorović u svoje zidine uklesao više od dvadeset kamenih natpisa na latinskom, talijaskom i hrvatskom jeziku.

---

<sup>12</sup> <http://www.stari-grad.eu/hr/znamenitosti-staroga-града/top-10-znamenitosti-za-posjetiti-na-otoku-hvaru>

Tablica 1. SWOT analiza okruženja otoka i grada Hvara

<b>SNAGE</b>	<b>SLABOSTI</b>	<b>PRILIKE</b>	<b>PRIJETNJE</b>
<b>Geoprometni položaj</b>	Nepostojanje vodocrpilišta i zona sanitarne zaštite	Obnovljivi i alternativni izvori energije	Trend apartmentalizacije
<b>Smještaj na padinama brežuljka</b>	Nepostojeći ili neadekvatni sustavi odvodnje otpadnih voda	Značajan poljoprivredni potencijal-razvoj ekološke poljoprivrede	Globalna promjena klime
<b>Plodna zemlja</b>	Neselektiranje otpada	Korištenje ljekovitog i aromatičnog bilja u razvoju zdravstvenog turizma	Prijetnja zagađenosti i buke u špici sezone
<b>Zaštićena područja</b>	Oštećenje spomenika prorode	Zdravstveni i wellness turizam tijekom cijele godine	Masovnost
<b>Značajan udio u ekološkoj mreži RH</b>	Neriješen problem odlaganja otpada	Uzgoj mediteranskih kultura Poticanje ljudi na reciklažu i odvajanje otpada	Uništavanje prirodnih ljepota
<b>Vrijedni prirodni resursi i očuvani okoliš (raznolika flora i fauna)</b>	Iskorištavanje zemlje	Marikultura „Zeleni“ hoteli	Vizualno zagađenje okoliša Gubitak autentičnosti krajolika
<b>Mikroklima-najduža insolacija u Hrvatskoj</b>	Pretjerano iskorištavanje prostora	Uvođenje strožih pravila brige o okolišu Veće kazne za nebrigu o okolišu	Nedovoljna financijska sredstva za obnavljanje učinjene štete

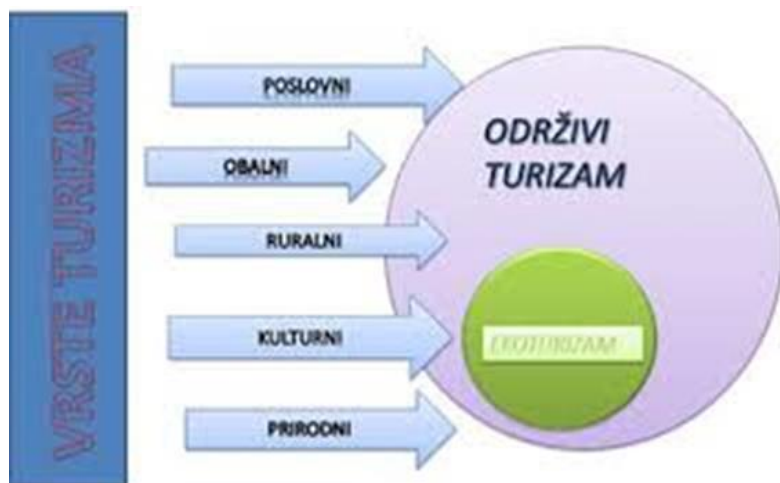
Izvor: izrada autora prema: <http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..pdf>

## 4. EKOTURIZAM U HRVATSKOJ

Početak razvoja ekoturizma u svijetu vezan je za osnivanje prvih nacionalnih parkova te su odigrali glavnu ulogu u postizanje glavnih ciljeva ekoturizma, a to su ekološka edukacija posjetitelja i lokalnog stanovništva te zaštita prirodnih područja uz postizanje određene ekonomske koristi. Jedna od najkonkurentnijih sektora u hrvatskom gospodarstvu čini turizam, a u tome svjedoče podaci o sve većem broju turističkog prometa i potrošnje turista. Turizam je gospodarska grana podložna prirodnim nepogodama, političkim nestabilnostima i ekološkim problemima pa bi država trebala toliko ovisnost o određenom gospodarskom sektoru. Sam turizam ima izuzetno velik značaj u nacionalnom gospodarstvu Hrvatske, znatan utjecaj na okoliš i ekologiju, a isto tako je i potpuno ovisan o svakom od tih elemenata. Ako se uzme u obzir da ove odrednice utječu na destinaciju gdje se odvijaju, bitno su promjene koje ih slijede, kontinuirano pratiti i provoditi određene aktivnosti u funkciji eliminacije negativnih učinaka po destinaciji. Jedna od opcija kako bi se minimizirali negativni učinci je uvođenje održivog i ekoturizma. Turisti se odmiču polako od masovnog turizma i prepoznaju vrijednost u ekoturističkim putovanjima.

Smatra se da i samo pokretanje turizma koji se zasniva na konceptu održivog razvoja može biti izvrstan način komunikacije između turističke ponude i turističke potražnje, gdje se destinacija može istaknuti u odnose na slične destinacije. Ne smije na ekoturizam i turizam gledati samo kao izvor prihoda, već kao obvezu prema generacijama koje dolaze.

Slika 5. Ekoturizam kao koncept održivog turizma



Izvor: web stranica- ekoturizam.jpg

### Najčešći problemi su sljedeći:

1. Neodgovarajuća zaštita prirode i kontrola posjetitelja u parku
2. Nedostatak sustavno stvorene turističke ponude u zaštićenim područjima i nedostatak suradnje s lokalnim dužnosnicima
3. Urbanizacija
4. Nedostatak ljudskih resursa
5. Nedostatak financijskih sredstava

U Hrvatskoj kao i u ostatku svijeta sve više jača svijest ljudi o ograničenosti prirodnih resursa i o činjenici da je jedan dio tih resursa neobnovljiv odnosa podložan promjenama. Takva uvjerenja postepeno dovode i do sve intenzivnijeg razvoja ekoturizma. Ekoturizam u Hrvatskoj spada u novije oblike turizma, sve češće spominjan oblik turizma, ali nažalost među najnižim oblicima prema ostvarenom turističkom prometu i prihodima. Unatoč bogatim resursima za razvoj ekoturizma u Hrvatskoj je taj oblik slabo razvijen. Razvoj ekoturizma vezan je isključivo za



ruralni prostor i zaštićene dijelove prirode i temelji se na korištenju prirodnih ljepota, ali tako da se ne naruši prirodni sklad. Među prirodnim atrakcijama najvažnije mjesto imaju more, razvedena obala te otoci, ali i očuvane prirodne plaže te šumovitost.

S obzirom na ukupnu površinu s velikim brojem atraktivnih zaštićenih područja Hrvatska se nalazi na europskom vrhu. Veliki potencijal su područja uz Dunav, Savu, Dravu, Unu i druge rijeke. Hrvatska također ima niz atrakcija povezanih s krškim fenomenima kao što su slapovi i sedrene barijere Plitvičkih jezera i rijeke Krke te u nekoliko nacionalnih parkova organizirana je ponuda hotelskog smještaja (NP Plitvička jezera, NP Brijuni, NP Mljet).

Hrvatska je izrazito siromašna u novostvorenim turističkim atrakcijama kao što su suvremeno opremljeni kongresni centri, tematski zabavni parkovi, golfska igrališta te biciklističke staze bez kojih je izuzetno teško uspostaviti pretpostavke za proširenje međunarodno prepoznatljivog miksa, turističko aktiviranje kontinentalnog prostora i razvoj ekoturizma.

**Definirano je deset ključnih proizvodnih grupa na kojima valja graditi sustav turističkih proizvoda Hrvatske do 2020. godine:**

1. Sunce i more
2. Nautički turizam
3. Zdravstveni
4. Kulturni
5. Poslovni
6. Eno i gastro turizam
7. Ruralni i planinski
8. Pustolovni i sportski<sup>13</sup>

Može se primijetiti da u Strategiji razvoja hrvatskog turizma do 2020. godine ekoturizam nije uvršten u glavne turističke proizvode Hrvatske već se nalazi na zadnjoj poziciji u kategoriji ostalih turističkih proizvoda. Ljepota krajolika i ekološka očuvanost elementi su ponude u

---

<sup>13</sup> <http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..>

kojima Hrvatska ima prednost u odnosu na konkurente iz regije poput Španjolske, Grčke, Italije i Turske. Treba naglasiti da se razvoj turizma u nas ne bi trebao temeljiti na suncu i moru već treba ulagati napore na unapređenje zaštite okoliša, očuvanju kvalitete prirodnih resursa te održivom upravljanju razvojem sadržaja eko-turističke ponude.

Najvažnija prednost ekoturizma su svakako prirodne ljepote i očuvanost prirode. Preko 30% hrvatskog teritorija ušlo je u europsku ekološku mrežu NATURA 2000, što čini jedan od najviših udjela u Europi, te se Hrvatska etablirala kao jedna od najvrednijih kad je u pitanju očuvanost prirodnih krajolika. Bogatstvo hrvatske prirodne baštine pruža niz prednosti za značajna unapređenja i turističko korištenje u budućnosti.<sup>14</sup>

Dodatnoj afirmaciji hrvatske atrakcijske osnove zasigurno će doprinijeti i promjene u ponašanju turista, koji sve više traže prostore koji se ističu očuvanošću prirode te bogatstvom tradicijske baštine. To podrazumijeva i rast potražnje posebnih vrsta aktivnosti kao što su ekoturizam, ruralni turizam, biciklizam i druge aktivnosti .

#### **4.1. Eko turizam na otoku Hvaru**

Eko-etno selo je ekonomski i ekološki održivo selo, koje je usklađeno po ekološkim kriterijima. To se prije svega odnosi na promet i na kuće koje su građene po energetske normativima, koji su primjerice niskoenergetske kuće i regionalna energetska opskrba s obnovljivim izvorima energije i kogeneracijskih postrojenja. Danas je povratak prirodi i tradiciji sve izraženiji trend, ali se takvo razmišljanje uglavnom odnosi na turiste. Eko-etno sela nadasve su idealna mjesta za opuštanje u miru i tišini, primjerice stare ljepote izvan turističke vreve na obali, stoljetne kamene kuće koje odišu mirom, ponegdje su nadohvat ruke svim namjericama željenima drugačijeg odmora, putnicima koji tragaju za netaknutom prirodom u čistim morem.

**Ciljevi eko-etno sela su višestruki:**

---

<sup>14</sup><http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020>

1. Očuvanje kulturne baštine;
2. Obnova starih kuća;
3. Gospodarski razvoj sela;
4. Obnova starih kuća;
5. Zaustavljanje iseljavanja i povratak domicilnog stanovništva;
6. Proizvodnja autohtone domaće hrane.

To su naselja s kojim se pružaju prekrasni pogledi prema moru, otocima te imaju zanimljive sadržaje poput mikroklimе, starih prometnica iz doba Rimljana i Austrije. Građena su isključivo od kamena, a to nude izleti poput planinarenja i biciklizam te različiti oblici aktivnog turizma poput sudjelovanja u poljoprivrednim radovima, berbe i sakupljanja ljekovitog bilja te sportskog ribolova.<sup>15</sup>

Slika 6. Eko etno selo na Hvaru



Izvor:

<https://www.google.hr/search?q=eko+etno+selo+wikipedia&oq=eko+etno+selo&aqs=chrome.0.69i59j69i57j0l4.5656j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

### **Program poticanja obnove sela „Etno-eko“ na otoku Hvaru**

<sup>15</sup> <http://hotspots.net.hr/2013/01/etno-eko-sela-otoka-hvara/>

Napuštena naselja moguće je oživjeti jedino povratkom stanovnika i gospodarskom stimulacijom koja bi ih motivirala da u njima žive. Upravni odjel za turizam Splitsko-dalmatinske županije pokrenuo je krajem 2004. godine Program poticanja obnove naseljenih i zapuštenih sela „Etno-eko“ sa željom da se zaustavi nekontrolirana rasprodaja nekretnina i da se stvore preduvjet za obnovu napuštenih naselja koja bi trebala postati turistička odredišta, a time i izvor prihoda za lokalno stanovništvo. Stanovništvo ove županije mogu dobiti novac za razvoj ruralnog turizma kroz programe sufinanciranja razvitka seoskog te kroz županijski fond za poljoprivredu stočarstvo.

Uz program etno-eko sela, upravno odjel Splitsko-dalmatinske županije budi još projekata za razvoj seoskog turizma, a isto se odnose na subvencije poljoprivrednicima, obrtima, potpore turističkim manifestacijama, potpore razvoja kulturnog stanovništva i ostalih selektivnih oblika turizma te financiranje turističke signalizacije.<sup>16</sup>

Pokretanje projekta protekle su i inicijative udruge „Humac“ za obnovu naselja Humac na otoku Hvaru. Prvenstveno se želi očuvati i obnoviti tradicijska graditeljska baština, obnoviti postojeći infrastrukturni objekti kao i izgraditi novi. Time se može zaustaviti raseljavanje i povratak domicilnog stanovništva.<sup>17</sup>

Korisnici mogu biti udruge građana, gospodarski subjekti iz oblasti turizma te gradovi i općine na otocima. Osnovni kriterij za uvrštavanje u Program je volja i pristanak vlasnika da se pristupi obnovi i uređenja napuštenih sela i da se revitaliziraju uključenjem u turističku ponudu, a dokazuje se odlukom jedinica lokalne samouprave o obnovi naselja vlastitim sredstvima, potporama i donacijama.

#### **Prilikom izbora vodi se računa o sljedećim prioritetima:**

1. Vrsti i veličini;
2. Značaju naselja za lokalnu zajednicu i regiju;
3. Fazi pripremljenosti dokumentacije ( zemljišne, infrastrukturne i dr. );
4. Broju vlasnika i njihovoj spremnosti da se uključe u Program infrastrukturnoj opremljenosti;

---

<sup>16</sup> <https://www.agroklub.com/seoski-turizam/obnova-pastirskog-etno-eko-sela-humac-na-otoku-hvaru/15050/>

<sup>17</sup> <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1480/datastream/PDF/view>

5. Ukupnoj vrijednosti projekta gospodarsko-razvojnog programu.

**Dodijeljena proračunska sredstva mogu se koristiti za:**

1. Prostorne planske dokumentacije-geodetskih podloga, urbanističkih i detaljnih planova uređenja;
- 2. Studija utjecaja na okoliš;**
3. Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa(otkup, zamjena);
4. Otkup građevina u koje će se smjestiti zajednički sadržaji kao što su etno zbirke, galerije, recepcija;
5. Obnovu tradicijskih zanata;
6. Izradu projekta modela upravljanja etno-eko sela;
7. Nabavku kamena za obnovu tradicijskih građevina.

Sredstva su namjenska, a korisnik je dužan Županiji tromjesečno dostavljati izvješća o utrošku, odnosno izvješće o realizaciji provedbe programa. U slučaju da se doznačena sredstva ne utroše u roku od 6 mjeseci ili se troše nenamjenski, potrebno ih je vratiti.

Tijekom šest godina provedbe Programom“Etno-eko“ obuhvaćeno je 29 naselja u 18 jedinica lokalne uprave. Među njima su Humac (Općina Jelsa), Malo Grablje, Velo Grablje, Zračće i Brusje(Grad Hvar).

Izabrana naselja se štite odredbama Prostorno-dalmatinske županije. U pravnom smislu prema odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Neka od tih naselja obuhvaćena su preventivnom zaštitom, neka su registrirana kulturna dobra, dok se na neka primjenjuje samo prostorna-planska zaštita. Sela se prepuštaju daljnjoj izgradnji prema općenitim odredbama prostornih planova, bez obzira na njihove tipološke karakteristike (raštrkana i zbijena sela) koja se razlikuju ne samo regionalno, već i ovisno o mikrolokaciji.

Izradom prostorno-planske dokumentacije ostvaruju se preduvjeti za početak obnove ruralnih cjelina, no upravo će sama realizacija ovog programa predstavljati najveći izazov jer pretpostavlja angažiranje specijaliziranih stručnjaka s iskustvom u radu na kulturnoj baštini,a takvih je na tržištu još nedovoljno.

Za provedbu je neophodna razvijena svijest o vrijednostima prostora kod svih vlasnika nekretnina u pojedinoj ruralnoj cjelini i njihov ujednačen angažman kako bi u konačnosti i rezultat obnove bio usklađen i cjelovit. **Potrebno je značajno raditi na edukaciji stanovništva te osmišljavanjem gospodarskih mogućnosti koje se u obnovljenom naselju nude.**

Smatramo da je izuzetno vrijedan doprinos programa „Etno-eko“ zaštiti i očuvanju tradicijske gradnje uvjet da se za svaku vrijednu cjelinu, bez obzira na pravni stupanj zaštite, izradi konzervatorski elaborat sa sustavom mjera zaštite. To će dovesti do drugačije funkcionalne organizacije tradicionalne kuće i gospodarstva tradicionalne kuće i gospodarstva koje do sada nisu postojale.<sup>18</sup>

#### **4.2. „Eko-etno“ sela na otoku Hvaru**

*Na otoku Hvaru se nalazi 6 eko-etno sela.* Grad Hvar ima 4 eko-etno sela a to su Malo Grablje, Velo Grablje, Brusje te Zoraće. Malo Grablje je prvenstveno poznato po svojoj predivnoj mikroklimi, dok je Velo Grablje poznato po lavandi, a u današnja vremena po festivalu lavande koji se održava krajem lipnja. Zoraće je jedna od najmanjih eko-etno sela, a Brusje preraslo u selo proizvođača vina, meda, maslinova i ružmarinova ulja.

Eko-etno selo Humac na otoku Hvaru, udaljeno oko sedam kilometara istočno od Jelse i datira iz 13. stoljeća. Eko selo Humac je pastirsko naselje koje je u cijelosti godinama napušteno. Iako u Humcu još nema tekuće vode i električne energije, ne nedostaju mu posjetitelja-skupine turista tijekom ljeta. Humac je eko-etno selo koje je satkano u suhozidu zagrljen miomirisnim mediteranskim raslinjem, te je njegova posebnost da otkako postoji u njemu nikad nisu boravili stanovnici. Dokaz je što uz crkvu u naselju ne postoji groblje.

Humac je prepoznatljiv po čuvenoj Grapčevoj špilji. Špilja je jedan od najstarijih nalazišta ne samo na otoku Hvaru, nego i u cijeloj Dalmaciji. Samoća i mir špilje pružaju savršeno mjesto za razmišljanje.

---

<sup>18</sup> <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1480/datastream/PDF/view>

Prije šest godina javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima je službeno otvorila špilju posjetiteljima, koja je 1964. godine zaštićena kao geomorfološki spomenik prirode.

Udruga Humac je smatrala kako je takvu gradnju-graditeljstvo u suhozidu na neki način potrebno sačuvati i budućim naraštajima, naselje revitalizirati i prilagoditi ga ruralnom turizmu. Dakako, predstaviti ga zainteresiranim gostima te omogućiti razvoj stacioniranog turizma te osigurati ugodan boravak.

Grapčeva špilja u Humcu je dostupna svakom zainteresiranom posjetitelju, a otvorena je tijekom cijelog ljeta. I to je jedan dodatni motiv dolaska gostiju u središte otoka Hvar. Objekti se moraju učvrstiti i biti sigurni, a namijenjeni su kao dopuna ponude ruralnog turizma. Tu mogu doživjeti život izravnog, uređenog ruralnog naselja na način kako bi nazočili, primjerice u berbi smokava, grožđa, maslina, berbi lavandina i eteričnog ulja.

### **4.3. „Eko-etno selo Velo Grablje**

Selo Velo Grablje nalazi se na desetak kilometara udaljenosti od grada Hvara. Selo je nastalo u 15. stoljeću, a na svom području ima sačuvane arheološke i kulturno-povijesne spomenike. Crkva Sv.Vid je lijepo sačuvani primjerak starohrvatske arhitekture 9.-12. stoljeća, a župna crkva Sv.Kuzme i Damjana u današnjem obliku izgrađena 1886. godine. Sa lijepim slikama iz 1913. godine jedna je od najljepših seoskih crkava u hrvatskoj biskupiji.

Slika 7. Župna crkva Sv. Kuzme i Damjana



Izvor: web stranica-župna crkva Sv. Kuzme i Damjana <sup>19</sup>

Poljoprivredna zadruga, osnovana još 1892. godine sa zanimljivom tradicijom proizvodnje eteričnih ulja od lavande i ružmarina te dobrog maslinovog ulja i meda. Mirnoća prostora, s kamenim gomilama, mirisom lavande i ružmarina te šetnje kroz pejzaže omogućit će svakom turistu ugodne trenutke odmora.

#### **4.4. Festivali na otoku hvaru**

##### **4.4.1. Festival Lavande**

Kako je otok Hvar jedan od najsunčanijih na Mediteranu, a upravo sunce jest ono što lavandu s Hvara čini tako mirisnom, ne čudi što je otok Hvar poznat kao otok lavande. Lipanj je mjesec kada je otok Hvar ljubičast baš poput boje lavandinog cvjeta, te krajem mjeseca počinje festival.

Sve je u znaku lavande: krema od lavande, svijeće od lavande, slatko od lavande, med i puno drugih proizvoda koje možete naći na festivalu.

---

<sup>19</sup> <http://www.pjover.com/o-nama/velo-grablje/>



Festival je zamišljen kao edukativno, gospodarska, kulturna manifestacija, a od osnovnih komponenti izlagači autohtonih proizvoda, destilacija lavande na starom stoljetnom postrojenju, edukacije, predavanja, radionice za djecu te tradicionalna gastronomska ponuda.

Slika 8. Poznati festival lavande, otok Hvar



Izvor: <http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9><sup>20</sup>

#### 4.4.2. Etno Hvar festival

Manifestacija se održava tjedan dana uoči povijesno-tradicionalnog događanja koji se odvija više od 100 godina u selu Humac na otoku Hvaru, povodom svetkovine sv. Ivana i Pavla. Ovim se putem prezentiraju tradicionalni običaji i atraktivnosti geografske lokacije. **Unutar programa održavaju se seminari „Europska strategija 2020 za održivi razvoj hrvatskih otoka“ te su na raspolaganju posjetiteljima.**

Cilj je stvoriti tradicionalno godišnje događanje na otoku Hvaru koje će promovirati „etno-eko sela Humac“ kao nezaobilaznog turističkog izletišta na otoku Hvaru, a u novije vrijeme i kao potencijalne destinacije u atraktivno obnovljenim objektima. Dugoročni cilj je stvoriti tradicionalno godišnje događanje na otoku Hvaru koje će promovirati Etno-eko sela i pomoći <sup>21</sup>

<sup>20</sup> <http://www.otok-hvar.com/hr/tvrđava-fortica>

<sup>21</sup> <https://www.otoci.eu/event/humac-etno-hvar-festival/>

## 5. STRATEGIJE RAZVOJA GRADA HVARA

### 5.1. Održivi razvoj turizma u Gradu Hvaru

Ekonomski aspekti održivog turizma su ulaganje u područja u kojem se nalazi smještajni objekt, odnosno vraćanje profita zajednici u svrhu zaštite kulturnih i prirodnih dobara, zapošljavanje lokalnog stanovništva te kupovanje od lokanih proizvođača. Zatim slijede društveni aspekti održivog razvoja, a to su preporuke gostima gdje mogu kupiti lokalne proizvode, podržavanje rada lokalnih udruženja koje pridonose zaštiti prirodne i kulturne baštine i socijalnoj osviještenosti te odbacivanje usluga i proizvoda dobavljača koji iskorištavaju djecu.

Zadnji ali nikako manje važni aspekti su ekološki aspekti održivog turizma. Recikliranje materijala (papir, plastika), izgradnja ekološke politike koju treba provoditi u praksi, "pametno" raspolaganje energijom (voda, električna energija) te upoznavanje zaposlenika s ekološkim mjerama koje podržava su važni ekološki aspekti.

Jedan od osnovnih koncepata ekonomije prirodnih resursa i životne sredine je koncept održivosti ili održivog razvoja. Održivi razvoj se javlja kao osnovni preduvjet, ali i krajnji cilj efikasne organizacije brojnih ljudskih aktivnosti na Zemlji. Održivi razvoj je definiran kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije, a ne ugrožava zadovoljavanje potreba generacija koje dolaze. Drugim riječima, današnje generacije moraju se početi odgovorno ponašati prema okolišu i prirodnim resursima jer ih uskoro možda neće biti. Stanje okoliša i prirodnih resursa mora se održavati takvim da oni zadrže svoju produktivnost u budućnosti. Tu dolazimo da paradoksa koji čini iskorištavanje resursa i uništavanje okoline koje neminovno prati ekonomski rast s jedne strane i potrebu za tim istim ekonomskim rastom kako bi se zadovoljile potrebe i uklonilo siromaštvo i glad s druge strane.

Održivi razvoj općenito se promatra kroz tri glavna aspekta: okolišni, ekonomski i socijalni. Okolišni se aspekt odnosi na upravljanje prirodnim resursima i zaštitu okoliša, ekonomski se odnosi na razvoj, rast i uspjeh dok se socijalni odnosi na smanjenje siromaštva i postizanje

jednakosti među ljudima. Ekonomski ciljevi (produktivnost, konkurentnost, gospodarski rast) optimiziraju se uz uvažavanje ekoloških ciljeva (integritet ekosustava, globalna pitanja, biološka raznolikost) i socijalnih zahtjeva (humanizacija rada, motiviranje, zajedničko upravljanje, kulturni identitet, socijalna pokretljivost, društveno staranje itd.) koji su u stalnoj međusobnoj (isprepletenoj) interakciji. <sup>22</sup>

U dosadašnjem razvoju hvarskog turizma može se uočiti nedostatak planske gradnje i ekološke održivosti. Neplanska gradnja potaknula je stihijsku izgradnju, najviše u zaštićenom obalnom pojasu. Stihijska izgradnja u obalnom pojasu znatno je narušila ekološku ravnotežu u obalnom pojasu, najbitnijem atraktivnom resursu Hvara. Unatoč pozitivnim implikacija razvoja turizma u gradu Hvaru, nastao je niz problema koji utječu na lokalnu zajednicu i kvalitetu života u gradu. Osim utjecaja na kvalitetu života, trenutna turistička potražnja postaje sve kompleksnija i ne temelji se više na jednostavnom pasivnom odmoru kao što je slučaj s hvarskom turističkom ponudom. <sup>23</sup>

Razvijanje selektivnih oblika turizma je ključ za osiguravanje kvalitetne turističke ponude grada Hvara. Grad Hvar ima odlične uvjete za kulturni turizam. Bogata kulturna baština, očuvanost spomeničke cjeline i veliki interes turista za kulturu mogu stvoriti jaki kulturno-turistički proizvod.

---

<sup>22</sup> <https://www.otok-hvar.hr/povijest-i-kultura>

<sup>23</sup> <http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..pdf>

## 5.2. Prijedlog razvoja turizma u gradu Hvaru

Preporuke za grad Hvar, za sam razvoj su:

1. Jačati konkurentnost gospodarstva
2. Više sudjelovati na tržištu rada, osigurati bolje obrazovanje
3. Zaštiti i čuvati okoliš i prirodne resurse

Jedan od glavnih ciljeva razvoja turizma u području upravljanja prostorom i prirodnim resursima u gradu Hvaru je unapređenje nadzora nad zahvatima u prostoru, a u funkciji očuvanja i unapređenja prirodnog i kulturnog okoliša te unapređenje gospodarenja prirodnim resursima. Cilj u području gospodarstva je kontrolirani rast turizma, s naglaskom na kvalitetu, raznovrsnost, prirodne predispozicije, tradiciju, seoski turizam, i oblike koji bi produžili sezonu te jačanje prepoznatljivosti grada Hvara. Ciljevi u području otočne zajednice i društvenih djelatnosti su poboljšanje demografske slike otoka, aktivna participacija lokalne samouprave u programima poboljšanja funkcioniranja društvenih djelatnosti i poboljšanje pokrivenosti usluga brige o najmlađima na otoku. Ciljevi u području institucija razvojnog upravljanja su poboljšanje komunikacije i suradnje među relevantnim institucijama mjesne, lokalne i regionalne samouprave i državne uprave te poboljšanje efikasnosti rada lokalne samouprave i decentralizacija sredstava i ovlasti.

Vrijedne i unikatne kulturne baštine grada Hvara – najpoznatije i najpriznatije otočke i kulturne destinacije Republike Hrvatske. Prijedlog je rekonstrukcija i obnova tri kulturno povijesna dobra te opremanje jednog kulturnog povijesnog dobra te dodavanje novih sadržaja i funkcija predmetnim dobrima.

Program bi valorizirao kulturnu baštinu grada Hvara na najbolji mogući način u smjeru turizma i kulture, uvažavajući potrebe gospodarskog i društvenog života na otoku, pri tom imajući u vidu međunarodni prestiž te već izgrađenu sliku o značaju i važnosti grada Hvara kao perjanice hrvatskog turizma. Ciljna skupina bi bili turisti koji će uspješnim završetkom projekta steći uvid u bogat i raznolik kulturni život lokalne zajednice kroz povijest i danas. Ciljna skupina bi bile i različite kulturne institucije koje će održavati brojna događanja, primjerice, na obnovljenoj

multifunkcionalnoj dvorani u Arsenalu. Naravno, ciljna skupina je i lokalno stanovništvo koji mogu koristiti lokalitete grada Hvara.

Cilj ovog programa bio bi doprinos održivom gospodarskom razvoju Hvara i okolne regije kroz razvitak i širenje ponude kulturnog turizma. Specifični cilj je razvoj projektne dokumentacije za turističku valorizaciju i obnovu tvrđave Fortice, Venerande, Galešnika i Arsenalala koja ima za svrhu stvarati inovativne kulturno-umjetničke, turističke, edukativne i druge sadržaje, čineći tako grad Hvar prepoznatljivim turističkim odredištem.

Navedeno će rezultirati produljivanjem turističke sezone jer ista više neće ovisiti o vremenskim prilikama već će turisti osim mora i sunca dobiti priliku upoznati povijest Grada Hvara na multimedijalan i interaktivan način, povijest enologije i gastronomije, moći će uživati u raznim događanjima i kulturnim manifestacijama na otvorenom, što će ukupno generirati veće prihode.<sup>24</sup>

Osim renovacije trenutne turističke infrastrukture, u planu je izgradnja novih gradskih zona za potrebe podizanja kvalitete turističke ponude. Na istočnom dijelu grada ucrtana je zona izgradnje novog turističkog naselja. Trenutno, područje se iskorištava u poljoprivredne svrhe ili je zapušteno i obraslo šumskom vegetacijom. Druga predviđena zona smještena je u zapadnom dijelu grada.<sup>25</sup>

Predviđena je izgradnja sportsko rekreacijskog centra koji bi gradu Hvaru omogućio razvoj sportskog turizma. Sportsko rekreacijski centar bi uključivao velike sportske terene za nogomet i ragbi, male sportske terene za tenis, badminton i slične sportove, dječje igralište, park za kućne ljubimce i ostale rekreacijske površine.

---

<sup>24</sup> <http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..>

<sup>25</sup> <http://www.pjover.com/o-nama/velo-grablje/>

## 6. ZAKLJUČAK

Turizam ima izuzetno veliki značaj u nacionalnom gospodarstvu te samim time, njegov utjecaj na okoliš izrazito je bitan. Prirodni resursi kao što su more, plaže, planine te resursi koje je napravio čovjek kao što su povijesni gradovi, građevine, mjesta i spomenici predstavljaju primarni izvor turizma. Utjecaj okoliša na turizam je najvidljiviji u turističkim destinacijama. Jedinstvena prirodna područja specifične ljepote postaju sve više atraktivne za suvremene turiste te zbog toga je važno uzeti u obzir smanjenje negativnih učinaka turizma.

Republika Hrvatska pa samim time i otok Hvar ima odlične potencijale za razvoj ekoturizma koje je potrebno valorizirati i zaštititi u skladu s konceptom održivog razvoja. Održivi razvoj turizma u obzir uzima potrebe današnjih turista, no također poboljšava i štiti razvojni potencijal za budućnost. Ekoturizam je turizam u kojem je naglasak stavljen na boravku turista u prirodnom i nezagađenom okolišu. Osnovna prednost seoskog turizma je ta što pruža mogućnost odmora u prirodnom okruženju, uz ekološke proizvode, daleko od buke, gužve i nemira, a to je što je današnjim turistima potrebno jer je riječ o ljudima koji žele pronaći mir žude za psihičkim, ali i za fizičkim odmorom. Seoski turizam omogućava povratak mladih ljudi na sela, te je sjajna prilika za zapošljavanje velikog broja ljudi. Dolazi do obnavljanja kulturne baštine, starih napuštenih i razorenih sela.

Nadalje, seoski turizam je jedan od najvažnijih oblika turizma, a turizam je najznačajnija grana Hrvatskog gospodarstva. Seoski turizam kao takav, privlači veliki broj turista iz cijelog svijeta, obogaćuje turističku ponudu, stvara nove turističke atrakcije i slično, utječe na zapošljavanje ljudi i omogućava razvoj slabije razvijenih mjesta.

Prijedlog i preporuke razvoja turizma u gradu Hvaru ističu da je potrebno jačati konkurentnost gospodarstva, više sudjelovati na tržištu rada, osigurati bolje obrazovanje te zaštititi i čuvati okoliš i prirodne resurse.

## 7. LITERATURA

Knjige i zbornici radova

1. Bilen M.,: Turizam i okoliš, MASMEDIA, Zagreb 2004.
2. Buble M.,: Osnove menadžmenta, Zagreb, 2006.
3. Jadrešić V.,:Janusovo lice turizma, PLEJADA, Zagreb, 2010.
4. Muller H.,:Turizam i ekologija, MASMEDIA, Zagreb, 2004.
5. Vukonić B.,: Turizam – budućnost mnogih iluzija, Utilus i Plejada, Zagreb, 2010.

Prezentacije:

1. Tanković M.,Libertas-THM-Akadska godina 2016./2017.-Nastavni tekst

Web izvori(url):

1.Eko turizam u Hrvatskoj

Izvor: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A1480/datastream/PDF/view>  
(03.09.2018)

2.Kulturno povijesni spomenici

Izvor: <https://www.otok-hvar.hr/povijest-i-kultura> (03.09.2018)

3.Tvrđava Fortica

Izvor: <http://www.otok-hvar.com/hr/tvrdava-fortica> (09.09.2018)

4.Top znamenitosti grada Hvara

Izvor: <http://www.stari-grad.eu/hr/znamenitosti-staroga-grad/top-10-znamenitosti-za-posjetiti-na-otoku-hvaru> (09.09.2018)

5.Etno sela

Izvor: <http://hotspots.net.hr/2013/01/etno-eko-sela-otoka-hvara/> (12.09.2018)

#### 6.Selo Humac

Izvor: <https://www.agroklub.com/seoski-turizam/obnova-pastirskog-etno-eko-sela-humac-na-otoku-hvaru/15050/> (12.09.2018)

#### 7.Festival Lavande

Izvor: <http://www.pjover.com/grobajske-institucije/festival-lavande/> (15.09.2018)

#### 8.Festivali na otoku Hvaru

Izvor: <https://www.otok-hvar.hr/tours.php?category=16&subcategory=66> (20.09.2018)

#### 9.Održivi razvoj turizma

Izvor: <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=6912> (20.09.2018)

#### 10.Otok Hvar

Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hvar> (02.10.2018)

<https://www.otok-hvar.hr/povijest-i-kultura> (02.10.2018)



## 8. POPIS SLIKA I TABLICA

### POPIS SLIKA

Slika 1. Razvojna načela hrvatskog turizma do 2020. godine .....	5
Izvor: web stranica- načela.jpg	
_(03.09.2018)	
Slika 2. Prosječne mjesečne temperature zraka i mora .....	10
Izvor: _web stranica- prosječne temperature mora i zraka	
(03.09.2018)	
Slika 3. Dnevni prosjek sunačnih sati po mjesecima .....	11
Izvor: web stranica-prosjek sunčanih sati po mjesecima	
_(09.09.2018)	
Slika 4. Tvrđava Fotica .....	13
Izvor: : <a href="http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9">http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9</a> (09.09.2018)	
Slika 5. Ekoturizam kao koncept održivog turizma .....	18
Izvor: web stranica-ekoturizam.jpg	
(12.09.2018)	
Slika 6. Eko etno selo na Hvaru .....	21
Izvor:	
<a href="https://www.google.hr/search?q=eko+etno+selo+wikipedia&amp;oq=eko+etno+selo&amp;aqs=chrome.0.69i59j69i57j0l4.5656j0j8&amp;sourceid=chrome&amp;ie=UTF-8">https://www.google.hr/search?q=eko+etno+selo+wikipedia&amp;oq=eko+etno+selo&amp;aqs=chrome.0.69i59j69i57j0l4.5656j0j8&amp;sourceid=chrome&amp;ie=UTF-8</a> (15.09.2018)	
Slika 7. Župna crkva Sv. Kuzme i Damjana .....	26
Izvor: web stranica - župna slika Sv. Kuzme i Damjana	
(21.09.2018)	
Slika 8. Poznati festival lavande, otok Hvar .....	27
Izvor: <a href="http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9">http://www.otok-hvar.com/hr/kroz-povijest/tvrđava-fortica-9</a> (3.10.2018)	

## **POPIS TABLICA**

Tablica 1. SWOT analiza okruženja otoka i grada Hvara .....	16
Izrada autora prema: <a href="http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..pdf">http://www.hvar.hr/portal/wp-content/uploads/Strategija-razvoja-Grada-Hvara-do-2020..pdf</a> (02.10.2018)	

## **9. PRILOZI**

Slika 1. Geografski položaj otoka Hvara



Izvor: web stranica-otok Hvar

Slika 2. Grapčeva špilja



Izvor: web stranica-tzjelsa.hr

Slika 3. Starogradsko polje



Izvor: web stranica - starogradsko polje.net

Slika 4. Tvrđalj Petra Hektorovića



Izvor: <http://www.stari-grad-faros.hr/ribnjak-petra-hektorovica-1.aspx>

Slika 5. Trg Škor



Izvor: <http://www.stari-grad.eu/hr/sto-raditi/kulturna-bastina>